

Advies bevers De Steeg te Reek

Notitie van de Zoogdierverseniging

Datum	09-02-2022
Projectnummer	2022.010C
Projectnaam	Advies bevers De Steeg te Reek
Opdrachtgever	Gemeente Maashorst
Status	Definitief
Auteur(s)	Wesley Overman & Vilmar Dijkstra
Projectleider	Vilmar Dijkstra
Documentnummer	N2022002

1. Inleiding

Bij het dorp Reek (Gemeente Maashorst) heeft een bever zich gevestigd in de Hertogswetering naast De Steeg. Dit kwam aan het licht toen zich een instorting van een beverhol voordeed in de wegberm. Het hol bleek deels onder het wegdek te zitten, wat tot een gevaarlijke situatie leed. De Gemeente Maashorst heeft de Zoogdiervereniging benaderd om de situatie te beoordelen en adviezen te geven.

2. Veldbezoek en verwerking van de verzamelde gegevens

Op 17 en 24 januari 2022 vond een veldbezoek door Wesley Overman aan het projectgebied plaats. Hierbij is op 17 januari de omvang van het probleem in kaart is gebracht door de bekende instorting te beoordelen en de overige relevante trajecten waar de watergang direct langs de weg en/of waterkering loopt te inspecteren op de aanwezigheid van holen en burchten van bevers. Verder is er gezocht naar locaties die een oplossing kunnen bieden. In figuur 1 staan de oevers weergegeven die zijn onderzocht op de aanwezigheid van beversporen.

Op 24 januari vond de ecologische begeleiding bij het opengraven van de gevonden holen plaats.

3. Resultaten en mogelijke scenario's

3.1 Resultaten veldbezoek beversporen

De aangetroffen sporen van bevers staan in figuur 1 weergegeven. Naast de bekende instorting (meest zuidelijke hol) is een instorting van de berm aangetroffen (middelste hol) waarbij de ingang van het hol niet meer te vinden was. Dit is een oud hol, waarvan het niet duidelijk is of er nog meer holen/kamers zijn die nog niet zijn ingestort. Op 24 januari bleek bij het opengraven dat dit, gezien het formaat van de gangen, om een oud muskusrattenhol ging. In het noorden is nog een stuk watergang onderzocht, omdat eventueel aanwezige holen hier een bedreiging voor de waterkering kunnen vormen. Ook hier is een hol aangetroffen (meest noordelijke hol). In de oostoever is een burcht met verse bewoningssporen aanwezig.

Er is in overleg met Jeroen van Uden van de Gemeente Maashorst voor gekozen om het veldonderzoek te beperken tot het onderzochte stuk. Het in kaart brengen van het gehele territorium van deze bever(s) is tijdrovend en leek niet veel toe te voegen aan de oplossing van de problemen langs De Steeg.

3.2 Resultaten veldbezoek kansen/risico analyse

In figuur 1 is aangegeven wat de beoordeling van het risico van graverij door bevers is. Hierbij is een onderverdeling gemaakt in drie categorieën.

Laag risico: De kans op graverij door bevers is laag, ofwel de gevolgen bij eventuele graverij zijn laag.

Matig risico: Het risico op graverij is vrij laag, maar de gevolgen zijn groot wegens de aanwezigheid van een weg binnen enkele meters van de oever. Dit traject heeft een zeer dikke sliblaag tegen de oever aan liggen, waardoor een door een bever gegraven gang direct weer zal dichtslibben. Als deze watergang op een dusdanige wijze gebaggerd wordt dat er onder water steilranden ontstaan, dan zou dit traject als hoog risico moeten worden beschouwd. Het Waterschap Aa en Maas gaf aan dat dit traject normaal gesproken niet gebaggerd wordt.

Hoog risico: Deze oevers zijn zowel erg geschikt om in te graven voor bevers, als dat de gevolgen groot kunnen zijn voor ofwel de weg ofwel de waterkering.

Uit het eerste veldbezoek van 17 januari bleek dat de holen gevaarlijke situaties voor het verkeer op De Steeg opleverden en dat snel handelen noodzakelijk was. De weg is afgezet voor verkeer en de benodigde ontheffingen zijn in orde gemaakt, zodat op 24 januari het wegdek en het talud en de oever gerepareerd konden worden. Het meest zuidelijke hol is dichtgezet met bezemstelen (figuur 2), waardoor tijdens de werkzaamheden op 24 januari duidelijk zou zijn of er nog activiteit door bevers is geweest in de tussenliggende periode. Een bever die in of uit het hol wil zou dan namelijk eerst de bezemstelen moeten doorknagen.

3.3 Resultaten ecologische begeleiding uitgraven beverholen

Op 24 januari vond het tweede veldbezoek plaats voor de ecologische begeleiding bij het opengraven van een tweetal holen, te weten de twee holen die in het talud tegen de weg aan zitten. Bij het andere aangetroffen meest noordelijke gelegen hol is de Gemeente Maashorst niet betrokken. Deze is wel gemeld bij Waterschap Aa en Maas.

De werkzaamheden zijn zeer zorgvuldig en voorzichtig uitgevoerd, waardoor er geen gevaar is geweest voor eventueel in de holen aanwezige bevers. Er zijn geen bevers aangetroffen. Het noordelijke ingestorte hol bleek bij uitgraven een oud onbewoond muskrattenhol te zijn.

3.4 Scenario's

Hieronder zijn verschillende scenario's beschreven. De haalbaarheid van de scenario's moet verder worden onderzocht en zal afhankelijk zijn van de medewerking van Waterschap Aa en Maas, juridische kaders en financiën.

Scenario 1: Niets doen

In de huidige vorm biedt het territorium de bevers waarschijnlijk voldoende ruimte, geschikt habitat en voedsel om het territorium langdurig te laten voortbestaan. Een deel van het territorium bestaat echter uit hoog risico oevers. Dit zijn oevers waar gevaarlijke situaties kunnen ontstaan als een bever er gaat graven en die in de huidige vorm ook geschikt zijn voor bevers om in te graven. Daarbij zijn in dit onderzoek de weg (De Steeg) en de waterkering als cruciale knelpunten naar voren gekomen. Zowel onder de weg als vlak tegen de waterkering waren al holen aanwezig (zie figuur 1). Niets doen levert dus een groot risico op gevaarlijke situaties en is niet aan te bevelen.

Scenario 2: Risicovolle oevers ongeschikt maken

1. Stalen damwand aanbrenge

Een 100% beverwerende maatregel is het plaatsen van stalen damwanden. Eventuele obstakels zoals bomen, die het plaatsen van een damwand onmogelijk maken, kunnen het beste worden verwijderd. Dit zijn namelijk juist de plekken waar bevers graag graven, dus het niet plaatsen van een damwand bij dit soort obstakels is onverstandig. Bij obstakels die niet kunnen worden verwijderd, zoals duikers, is het zaak om eventuele ruimtes tussen de damwand en het obstakel af te dichten met ander beverwerend materiaal (bijvoorbeeld (roestvrijstalen) gaas van minimaal 2mm dik). Zorg bij het gebruik van een stalen damwand dat deze minimaal tot ongeveer een meter dieper dan de bodem van de watergang wordt aangebracht, om ondergraving te voorkomen.

2. Hardhouten damwand/beschoeiingen aanbrenge

Hardhouten damwanden en beschoeiingen kunnen door bevers worden doorgeknaagd en zijn daarmee niet 100% beverwerend. Daarnaast graven bevers onder beschoeiingen door. Deze methode wordt dus niet aanbevolen door de Zoogdiervereniging. Mocht dit toch worden toegepast, dan is een hardhouten damwand vele malen effectiever dan een hardhouten beschoeiing. Bij het plaatsen van hardhouten damwanden gelden dezelfde principes als bij de stalen damwanden. Verder zal een oever met een hardhouten damwand met enige regelmaat gecontroleerd moeten worden om zeker te weten dat er geen gat in geknaagd is met een hol erachter.

3. Gaas aanbrenge

Een mogelijk goedkopere optie is het aanbrenge van (roestvrijstalen) gaas in de oever van de watergang. Daarbij gelden dezelfde principes die zijn aangegeven bij het aanbrenge van stalen damwand. Het gaas dient een maaswijdte te hebben van maximaal 15 bij 15 cm. De draaddikte moet minimaal 2 mm zijn. Het nadeel van gaas is dat het waarschijnlijk minder lang meegaat en dat het lastig is om het gaas tot een meter onder de bodem van de watergang aan te brengen.

4. Oevers flauwer maken

Het creëren van flauwe oevers, is een methode om een oever minder geschikt te maken voor bevergraverij. In een flauwe oever is het veel lastiger om een begin van een hol te graven en worden holen snel zichtbaar door instortingen. Graven gebeurt vooral in steilkantjes die zich onder water bevinden. Vanaf een helling van 1:3 wordt een oever minder geschikt, maar hoe flauwer hoe beter. Daarnaast kan betongaas voorkomen dat de bevers verder gaan graven. Daarom is het aan te bevelen, voordat de vooroever wordt aangelegd, ook het gehele traject waar vooroevers komen te voorzien van betongaas. Het betongaas wordt dan tegen de huidige oever aangebracht, dus werkt vooral bij de trajecten waar niet al een dikke sliblaag aanwezig is.

Scenario 3: Geschiktere plekken aanbieden

De graafdruk op de risico oevers kan worden verlaagd door het aanbieden van geschiktere locaties om te graven binnen hetzelfde territorium. Zeker omdat de huidige burcht (zie afbeelding 1) op een zeer lage oever ligt, is het risico groot dat als het waterpeil stijgt, de burcht onder water zal lopen. Dit heeft als gevolg dat de bevers uit de burcht moeten verhuizen, dus in andere oevers gaan graven. Een bever die een hol wil graven, zal hiervoor de meest geschikte locatie zoeken. Het aanbieden van alternatieve burchtlocaties die geschikter zijn dan de risico oevers, kan een bever 'sturen' naar een handigere plek. Hoe meer goede alternatieven worden aangeboden, hoe groter de kans dat de bevers niet meer graven in de kwetsbare oevers. Ook met voedselbeschikbaarheid moet op deze locaties rekening worden gehouden. Qua dimensies moet voor de aanleg van een alternatieve burchtlocatie ongeveer rekening gehouden worden met een traject van minimaal 20 meter evenwijdig aan de oever, minimaal 5 meter landinwaarts, minimaal 1 meter boven het water uitstekende steile oever en minimaal 1 meter diepe steile oever onder water. Voor beschutting en stevigheid van de grond is het gewenst om de oever van de aangelegde alternatieve burchtlocatie in te planten met wilgentenen.

Scenario 4: Bevers uit territorium verwijderen of euthanaseren

1. Bevers uit het territorium vangen en verplaatsen

Een mogelijkheid is het vangen van de bevers welke dan elders in een geschikt leefgebied worden losgelaten. Deze mogelijkheid is niet verder onderzocht om twee redenen:

- Er wordt niet verwacht dat, gezien alle problemen die de laatste jaren rond bevers zijn ontstaan, er terreineigenaren of -beheerders worden gevonden waar deze bevers welkom zijn. Als het buiten de provincie moet gebeuren, dan moet ook toestemming verkregen worden van de betreffende provincie. Er wordt ingeschat dat medewerking van andere provincies erg klein zal zijn. Andere provincies zullen vanwege de mogelijke problemen die bevers kunnen veroorzaken niet meewerken, is de ervaring van de Zoogdierverseniging.
- De organisaties vrezen dat indien er door de verplaatsing schade ontstaat op de nieuwe locatie, zij aansprakelijk worden gesteld.

2. Bevers uit het territorium euthanaseren

De beverpopulatie in Nederland is inmiddels zo groot dat geconcludeerd kan worden dat er sprake is van een levensvatbare populatie (Jansman et al. 2016) en dat er sprake is van een landelijke 'Gunstige staat van Instandhouding'. Dat betekent dat er ecologisch gezien geen bezwaar is om in specifieke situaties bevers die overlast veroorzaken en waarbij geen eenvoudige mitigerende oplossingen mogelijk zijn, of dat deze onevenredig veel geld kosten om overlast te voorkomen, te vangen en te doden. Het euthanaseren van de bevers levert een directe oplossing voor de korte termijn. Omdat er in de omgeving veel bevers zitten, zal een leeg territorium echter snel weer worden bezet. Om die reden is het noodzakelijk om het euthanaseren van bevers te combineren met het ontoegankelijk of ongeschikt maken van het terrein. Het ontoegankelijk maken van het terrein is in dit geval erg complex, omdat bevers van veel kanten het gebied in kunnen. Ook het ongeschikt maken van het gehele terrein zal lastig zijn, omdat dan bijvoorbeeld ook bomen in particuliere tuinen zouden moeten worden verwijderd. Daarnaast kan het een negatieve invloed hebben op ander wettelijk beschermde soorten.

4. Algemeen advies

In het voorgaande hoofdstuk zijn enkele scenario's met verschillende te nemen maatregelen beschreven. De Zoogdiervereniging adviseert om in overleg met Waterschap Aa en Maas te treden over medewerking aan maatregelen op hun terrein. De Zoogdiervereniging heeft weinig tot geen zicht op de kosten van de scenario's en maatregelen die worden voorgesteld.

Het uitgraven van beverholen is ontheffingplichtig. Zolang een oever voor de aanwezige bevers geen functie heeft, mag deze zonder ontheffing ongeschikt worden gemaakt door hem te voorzien van een damwand of te verflauwen. Ook het aanbieden van een alternatieve burchtlocatie is niet ontheffingplichtig.

De beste oplossing op deze locatie is het ongeschikt maken van de risico-oeveren in combinatie met het aanbieden van alternatieve burchtlocaties.

5. Literatuur

Jansman, H.A.H., G.A. de Groot, M.E.A. Broekmeyer & D.R. Lammertsma, 2016. Status Bever in Nederland. Kaders om te komen tot bevermanagement. Wageningen Environmental Research (Alterra), Wageningen.